	ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка Ул. Младена Стојановића бр. 18, Градишка			ПР-ДЗ-017
	Управљање медицинским отпадом			
Страна 1 од 7	Издање:	Важи од:	Одобрио	Копија број
	треће	01.03.2022.	Мр Синиша Ацић, Директор	Е

1 ПРЕДМЕТ И ПОДРУЧЈЕ ПРИМЈЕНЕ

1.1 Предмет процедуре

Овом процедуром се, на основу Правилника о управљању медицинским отпадом, дефинишу правила за поступање са медицинским отпадом у ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка.

1.2 Подручје примјене

Ова процедура примјењује се у свим службама ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка.

1.3 Надлежности за примјену

За примјену ове процедуре одговорни су сви запослени. За контролу примјене ове процедуре надлежно је лице за управљање отпадом.

1.4 Искључења

Нема.

2 ВЕЗА СА ДРУГИМ ДОКУМЕНТИМА

- Стандарди за сертификацију за домове здравља у Републици Српској,
- Стандард ISO 15189:2003 Медицинске лабораторије. Специфични захтјеви за квалитет и компетентност,
- Закон о управљању отпадом,
- Закон о заштити животне средине,
- Правилник о управљању медицинским отпадом,
- Правилник о категоријама отпада са каталогом,
- План управљања отпадом у ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка,
- УП-ДЗ-004 Одржавање хигијене,
- ПР-ДЗ-022 Управљање интрахоспиталним инфекцијама,
- ПР-ДЗ-005 Поступак организовања и спровођења обуке запослених.

3 ТЕРМИНИ И СКРАЋЕНИЦЕ

Отпад јесте свака материја или предмет садржан у листи категорија отпада који власник одбацује, намјерава или мора да одбаци, у складу са законом.

МО – медицински отпад

4 ОПИС ПОСТУПКА

4.1 Опште

Под управљањем медицинским отпадом подразумијева се прикупљање, разврставање, паковање, обиљежавање, складиштење и транспорт медицинског отпада од мјеста настанка до мјеста његовог складиштења и мјеста уништења.

Медицински отпад ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка обухвата отпад из каталога отпада који чини саставни дио Правилника о категоријама отпада утврђен у сљедећим групама:

	Страна 2 од 7	Издање:	Важи од:	ПР-ДЗ-017
		треће	01.03.2022.	

Класификациони број	ВРСТЕ, ОСОБИНЕ И ДЈЕЛАТНОСТ ИЗ КОЈИХ ОТПАД ПОТИЧЕ
18 01	Отпад из породилишта, дијагностике, третмана или превенције болести људи
18 01 01	Оштри отпад (осим 18 01 03)
18 01 03*	Остали отпад чије је сакупљање и одлагање подвргнуто специјалним захтјевима ради превенције инфекције
18 01 04	Отпад чије сакупљање и одлагање не подлијеже посебним захтјевима због спречавања инфекције (нпр. завоји, гипсеви, постељина, одјећа за једнократну примјену и пелене ...)
18 01 06*	Хемикалије које се састоје од или садрже опасне материје
18 01 07	Хемикалије које нису наведене под 18 01 06
18 01 09	Лијекови који нису наведени под 18 01 08
18 01 10*	Амалгамски отпад из стоматолошке заштите

Службе ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка у којима настаје медицински отпад при редовном раду су сљедеће:

- 1) Служба породичне медицине;
- 2) Консултативно-специјалистичка служба;
- 3) Служба хитне медицинске помоћи;
- 4) Стоматолошка служба;
- 5) Хигијенско-епидемиолошка служба;
- 6) Служба лабораторијске дијагностике;
- 7) Центар за заштиту менталног здравља;
- 8) Центар за физикалну рехабилитацију у заједници.

Све наведене службе дужне су свакодневно скупљати медицински отпад.

Скупљање медицинског отпада врши се на мјестима настанка, у свим амбулантима, приликом интервенција хитне службе, приликом кућног лијечења и на свим другим мјестима настанка.

4.2 Разврставање различитих врста медицинског отпада

Раздвајање и одвојено сакупљање медицинског отпада је основа за поуздано и сигурно управљање медицинским отпадом. У складу с тим врши се раздвајање појединих врста отпада на мјесту настанка у амбалажу прилагођену његовим својствима, количини, те начину складиштења, превоза и обрађивања. За раздвајање медицинског отпада на мјесту његовог настанка задужени су сви радници служби. Мијешање опасног и неопасног отпада није дозвољено. Медицинске сестре и техничари су обучени за раздвајање отпада који настаје у њиховој служби. Сви запослени пролазе периодичну обуку о правилном прикупљању и одлагању медицинског и другог отпада о чему се води евиденција на обрасцу *ОБ-ДЗ-011 Евиденција о спроведеној обуци*. Периодичну обуку запослених проводи лице одговорно за управљање медицинским отпадом у сарадњи са Хигијенско-епидемиолошком службом.

	Страна 3 од 7	Издање:	Важи од:	ПР-ДЗ-017
		треће	01.03.2022.	

4.3 Амбалажа медицинског отпада

Код раздвајања отпада и избора амбалаже ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка има усвојене принципе којих се придржава. То су:

- Амбалажа у којој се сакупља опасни медицински отпад, као што су пластичне вреће, посуде и контејнери, по боји мора омогућавати лако разврставање на мјесту настанка и то:
  - жута боја за инфективни отпад,
  - плава боја за хемијски отпад,
  - црна боја за комунални отпад.

Фармацеутски отпад сакупља се у одговарајућој амбалажи (намјенска амбалажа, папирна кутија и/или пластичне кесе).

- Амбалажа по својим карактеристикама треба да је израђена тако да:
  - онемогућава неовлаштено отварање посуда и контејнера,
  - после обраде не загађује околину,
  - је непробојна за оштре предмете, тако да је онемогућено испадање садржаја, озљеђивање, као и пренос инфекције на особе које поступају са отпадом,
  - је непропусна за текућине, тако да онемогућава пролијевање садржаја.
- Амбалажа мора имати одговарајућу ознаку у зависности од врсте отпада.
- Амбалажа која се користи вишекратно за овај отпад мора бити од одговарајућег материјала, тако да омогући адекватно прање и дезинфекцију.

Ови принципи примјењују се и при набавци амбалаже за одлагање медицинског отпада, која се обавља сагласно процедури *ПР-ДЗ-010 Набавка*.

4.4 Сакупљање медицинског отпада – оштри предмети

Сакупљање **оштрих предмета** врши се на мјесту настанка ради спречавања повреде запослених (смањења ризика од повреде, убода, инфекције), са што мање манипулације оштрим предметима.

Под појмом оштри предмети подразумијевамо:

- све врсте и величине игала,
- одсјечене игле са системом за инфузије,
- скалпел ножићи,
- покровна и предметна стакла (сломљена),
- сломљене епрувете из лабораторија,
- сломљене ампуле из интервенција и др.

Оштри отпад се одлаже у **жуто означене** контејнере. Жуто означени контејнери/посуде су непробојне за садржај и направљене тако да онемогућавају испадање садржаја, сигурне за особе које их употребљавају или рукују са отпадом. Након примјене, игле се директно одлажу у контејнере за оштри отпад. Пластични поклопци се не враћају на иглу. Инструменти за једнократну употребу користе се само једном, на једном пацијенту и онда се одбацују као инфективни отпад.

Посуде се пуне до 2/3 своје запремине и затварају се без могућности поновног отварања. На њих је залијепљена наљепница која мора бити читко попуњена и садржати сљедеће податке:

	Страна 4 од 7	Издање:	Важи од:	ПР-ДЗ-017
		треће	01.03.2022.	

извор отпада, име службе, датум, вријеме, име особе која попуњава декларацију, категорију отпада и шифру из Каталога отпада (Слика 1.). Овако попуњени и етикетирани контејнери се одлажу у жуте кесе које се после везања не смију поново отварати.

Слика 1: Медицини отпад – оштри предмети / сломљено стакло

MEDICINSKI OTPAD OŠTRI PREDMETI / SLOMLJENO STAKLO	
Izvor otpada (odeljenje):	Datum: vreme:
Ime osobe koja popunjava deklaraciju na kontejneru za otpad:	
EKO 18 01 01* MEDICINSKI OTPAD OŠTRI PREDMETI / SLOMLJENO STAKLO	

4.5 Скупљање чврстог медицинског отпада

Под чврстим медицинским отпадом подразумевају се :

- системи за инфузију (којима су одсјечене игле),
- пластични шприцеви – без садржаја,
- упрљана вата – санитетска,
- упрљана папирна вата и флис папир,
- употребљене заштитне рукавице,
- ватеролне и чаше из стоматолошких ординација, сисалке, убруси,
- зуби и дијелови зуба код екстракције,
- запрљане и празне пластичне епрувете из лабораторије,
- пластичне чаше са поклопцем од урина,
- употребљене заштитне маске и др.

Чврсти **инфективни отпад** који настаје у ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка сакупља се у **жуте** кесе од квалитетног најлона тако да је онемогућено њихово пуцање. Када се жуте кесе напуне до 2/3 запремине затварају се везивањем врха кесе. Затворене кесе се никада поново не отварају. Ако дође до оштећења кесе она се ставља у исту такву. Жуте кесе се након затварања обиљежавају наљепницом читко попуњеном са следећим подацима: извор отпада (назив службе), датум, вријеме, име особе која попуњава декларацију и категорија отпада и шифра из Каталога отпада (Слика 2).

	Страна 5 од 7	Издање:	Важи од:	ПР-ДЗ-017
		треће	01.03.2022.	

Слика 2: Инфективни медицински отпад

OPASNOST! INFEKTIVNI MEDICINSKI OTPAD	
Izvor otpada (odjeljenje):	Datum: vreme:
Ime osobe koja popunjava deklaraciju na kontejneru za otpad:	
UN 3291 "(BIO) MEDICINSKI OTPAD, N.O.S"	

4.6 Поступак с отпадним амалгамом из стоматолошких ординација

Амалгамски отпад (18 01 10*) настаје у малим количинама у стоматолошкој служби. Скупља се у **пластичне контејнере бијеле боје**, који су обиљежени сљедећим подацима: извор отпада (служба), датум, име особе и класификациони број отпада.

Амалгамски отпад се повремено предаје фирми за збрињавање хемијског отпада са којом установа има потписан уговор.

4.7 Поступак с хемикалијама за РТГ дијагностику

Хемијски отпад (18 01 06* и 18 01 07) који настаје у служби радиолошке и ултразвучне дијагностике (фиксир, развијач) сакупља се у одговарајуће канистере. РТГ филмови се сакупљају одвојено, на мјесту настанка, у посебну амбалажу (плаво буре за хемијски отпад). Хемијски отпад се обиљежавава сљедећим подацима: извор отпада (служба), датум паковања, име особе и број групе медицинског отпада. Ову врсту хемијског отпада ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка предаје трећим лицима која имају одговарајуће дозволе за његово збрињавање.

4.8 Управљање лијековима који нису за употребу

Управљање лијековима почиње провјером залиха фармацеутских производа, вакцина и потрошног медицинског материјала, која се врши обавезно при задужењу медицинског материјала и редовно једанпут мјесечно, о чему се води евиденција у *Свесци рокова трајања*. У *Свеску рокова трајања* се уписује сав медицински материјал, назив, количина и мјесец у коме истиче рок. Обавеза медицинских радника је да прво троше залихе са краћим роком трајања, уколико се требају исти производ са различитим роком трајања. За провјеру залиха медицинског материјала у службама ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка одговорна је надзорна сестра, односно, у тиму породичне медицине медицинска сестра/техничар из дотичног тима.

Медицински материјал којем је истекао рок трајања или му је оштећена амбалажа не смије се налазити на мјесту предвиђеном за чување и употребу медицинског материјала, него се сврстава у медицински отпад и сходно томе се одлаже. Лијекови са истеклим роком трајања-фармацеутски отпад **(18 01 09)** сакупљају се у одговарајућу амбалажу (**намјенска амбалажа, папирна кутија и/или пластичне кесе**).

Обиљежавају са сљедећим подацима: извор отпада (служба), датум паковања, име особе и број групе медицинског отпада. Након адекватног обиљежавања надзорна/одговорна сестра или тимска сестра у тиму породичне медицине прави *Списак неупотребљивих лијекова*, који

	Страна 6 од 7	Издање:	Важи од:	ПР-ДЗ-017
		треће	01.03.2022.	

садржи сљедеће податке (назив фармацеутског производа, датум производње, рок трајања, количина, потпис и примједба) у два примјерка. Један примјерак доставља се лицу одговорном за управљање медицинским отпадом, а други примјерак чува надзорна сестра.

Лијекови - фармацеутски отпад се односе из службе и чувају у просторији за централно складиштење медицинског отпада до момента њиховог преузимања од стране фирме са којом ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка има уговор о преузимању фармацеутског отпада и која има одговарајућу дозволу.

4.9 Контрола поступка прикупљања медицинског отпада

За сакупљање медицинског отпада на мјесту његовог настанка задужено је медицинско особље при чијем раду настаје медицински отпад.

Медицинско особље које одлаже отпад треба да провјери да ли су контејнери и кесе за инфективни медицински отпад адекватно постављене на свим мјестима у служби гдје се ствара инфективни медицински отпад. Надзорна сестра службе контролише да ли се отпад одлаже у служби у складу са важећим правилима.

4.10 Одношење медицинског отпада

Контејнери и кесе за опасан медицински отпад, прописно обиљежени и затворени, односе се из службе када се напуне 2/3 њихове запремине. Спремачице врше везивање кеса при чему су обавезне да користе заштитну опрему. Спремачицама је строго забрањено исправљање грешака у раздвајању отпада тако што ће артикле пребацити из једне кесе у другу, односно из једног контејнера у други. За надзор над провођењем ове процедуре задужене су надзорне сестре у служби и ако се уоче неправилности, обавјештава се одговорно лице за управљање медицинским отпадом.

Отпад се односи у намјенску просторију за привремено складиштење медицинског отпада.

Отпад из службе односи спремачица у портабилним контејнерима или кантама, колицима за транспорт медицинског отпада који гарантују да неће доћи до просипања инфективног медицинског отпада приликом ношења од службе до просторије за привремено складиштење. Портабилни контејнери за транспорт инфективног отпада су означени са међународним знаком за биолошку опасност и користе се само за транспорт инфективног отпада и оштрих предмета. Транспорт се одвија током периода смањеног интензитета активности.

Прије одлагања у канте за медицински отпад које се налазе у просторији за привремено складиштење медицинског отпада, спремачице вагају отпад и то евидентирају у *Књигу складиштења медицинског отпада*.

Медицински отпад из теренских амбуланти, довози, важе и одлаже у просторији за привремено складиштење медицинског отпада лице обучено за транспорт медицинског отпада.

4.11 Складиштење инфективног медицинског отпада

Просторија за привремено складиштење инфективног медицинског отпада је посебно одређена за ту намјену, са инсталираним расхладним уређајем и вентилатором.

Складиште посједује упутство о безбједности у случају изливања и мјере предострожности због присуства крви и тјелесних течности.

Приступ просторији за привремено складиштење инфективног медицинског отпада није дозвољен неовлашћеним лицима.

Просторија за привремено складиштење медицинског отпада је закључана. Надзор над овом просторијом врше портири. Координирање сакупљања, паковања, депоновања и

	Страна 7 од 7	Издање:	Важи од:	ПР-ДЗ-017
		треће	01.03.2022.	

складиштења медицинског отпада на нивоу установе врши *Одбор за управљање медицинским отпадом ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка.*

У службама, надзор над разврставањем, одлагањем, паковањем и одношењем у просторију за привремено складиштење отпада врше надзорне сестре тих служби.

4.12 Транспорт и уништавање медицинског отпада

Транспорт и уништавање медицинског отпада сакупљеног у ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка врши треће лице, које поседује дозволу за управљање отпадом да транспортује, складишти, задржава, обнавља или одржава медицински отпад наведене врсте или састава.

Медицински отпад из групе: 18 01 06, 18 01 07, 18 01 09 и 18 01 10* се може чувати у складишту и намјенском контејнеру одређени период, до транспорта - уништавања. Период чувања је регулисан важећом законском регулативом.

Медицински отпад из групе: 18 01 01, 18 01 03* и 18 01 04 може се чувати у прописаној амбалажи одређени период, до транспорта – уништавања. Период чувања је регулисан важећом законском регулативом.

4.13 Поступак у случају акцидентних ситуација

Сви запослени морају носити одговарајућу заштитну опрему током руковања медицинским отпадом.

Уколико дође до просипања отпада на мјесту настанка, у току транспорта до просторије за привремено складиштење медицинског отпада или у просторији за привремено складиштење медицинског отпада потребно је мјесто осигурати од приступа других лица, и поступити по *УП-ДЗ-005 Мјере заштите здравља запослених.*

4.14 План и програм обуке за управљање медицинским отпадом

Одбор за управљање медицинским отпадом ЈЗУ „Дом здравља“ Градишка предлаже план и програм обуке управљања медицинским отпадом свих запослених радника и организује обуку у складу са процедуром *ПР-ДЗ-005 Поступак организовања и спровођења обуке запослених*

5 ПРИЛОЗИ И ОБРАСЦИ

- ОБ-ДЗ-011 Евиденција о спроведеној обуци,
- ОБ-ДЗ-041 Евиденција неупотребљивих лијекова и медицинских средстава.

6 ЗАПИСИ

Табела 1:

Назив документа	Ознака обрасца	Документ формира	Број примјерака	Рок чувања	Мјесто чувања	Евидентирање
Евиденција о спроведеној обуци	ОБ-ДЗ-011	Предавач	1	1 година	-Архива Дома здравља	-
Свеска рокова трајања	-	Медицинска сестра/техничар	1	3 године	-Архива Дома здравља	-
Књига складиштења медицинског отпада	-	Спремачица	1	1 година	-Архива Дома здравља	-
Евиденција неупотребљивих лијекова и мед. средстава	ОБ-ДЗ-041	Надзорна и/или тимска сестра/техничар	2	1 година	- Стручни сарадник - Служба	-